Попсуй В.В. к.с.-г.н., СНАУ

Годівля відлученців

Відлучення поросят від матерів завжди, незалежно від їх віку, буде критичним періодом для них. Тому в цей час для максимального розкриття закладеного генетичного потенціалу тварин і зменшення наслідку стресу потрібно створювати для поросят комфортні умови утримання і догляду.

Вік поросят при відлученні від свиноматок може бути різним. Старими нормативами передбачувався середній вік відлучення від свиноматок 45-60 днів, а все, що менше, вважалося раннім (21-45 днів) та надраннім відлученням (2-20 днів). Чим старше поросята, тим легше проходить для них перехід до самостійного споживання корму. У віці біля 2 місяців молоко матері вже не грає основної поживної ролі в їх харчуванні, але відлучення в цьому віці економічно невигідне: зменшується інтенсивність використання свиноматок, відповідно, і кількість народжених ними та відлучених поросят, а також погіршується ефективність використання та терміни окупності дорогого технологічного обладнання. Тому відлучення поросят у старшому віці сьогодні в країнах з розвинутим свинарством практикується тільки на фермах, що поставили за мету виробляти продукцію за особливими органічними стандартами. На них висока собівартість свинини компенсується підвищеною ціною, яку згодні заплатити частина споживачів.

Відлучення поросят у віці 3-4 тижні - технологічний норматив, який використовується на більшості сучасних репродукторних ферм та у підрозділах промислових свинокомплексів. Але, на жаль, біологічно нехарактерне для свиней відлучення в ранні терміни погіршує адаптаційні можливості поросят та підвищує їх вразливість до стрес-факторів. У рано відлучених поросят ще не достатньо розвинені імунна та травна системи, робота шлунково-кишкового тракту ще тільки формується, а фізіологічні процеси - прискорені. До того ж при створенні нових груп поросята починають рангову боротьбу в новій для себе соціальній структурі. У

результаті у них можуть виникати морфо-фізіологічні і біохімічні відхилення функцій організму. Як наслідок, знижується резистентність до захворювань, сповільнюється енергія росту та зростають, відповідно, витрати корму. Нестача у поросят шлункових ферментів та соляної кислоти не дозволяє повністю перетравлювати крохмаль і протеїн корму, а наслідком цього може стати пронос. Тому поросята до періоду відлучення потребують додаткової уваги до годівлі. Протягом 5-10 днів після відлучення їх необхідно годувати тим же комбікормом, що і в підсосний період, – комбікормом-престартером, а вже надалі переводити їх на стартову рецептуру повнораціонного комбікорму. Якість цього першого корму для поросят та привчання до нього з 2-3 доби після народження є запорукою ефективного росту сисунів у подальші вікові періоди. Спроможність поросят споживати його до часу відлучення дає можливість перебороти кормовий стрес в перші дні після нього.

Сучасний повнораціонний гранульований престартер, що за смаком поросятам нагадує молоко матері, за складом є ретельно підібраний комбікорм, містить всі збалансовані корисні речовини, що не тільки сприяють розвитку їх травної системи, але і сприяють більш інтенсивному їх росту. Пробіотики бактеріального походження, що входять до його складу, зменшують ризик зараження патогенними збудниками (наприклад, сальмонелою), стабілізують та заселяють корисною мікрофлорою кишечник після антибіотичної обробки поросят та в цілому сприяють покращенню резистентності і збільшенню живої маси поросят. У якісних престартерах враховують і буферну їх ємність, оскільки висока лужність нейтралізує соляну кислоту. Тому для зниження буферної ємності комбікорму мінімізують додавання до нього крейди (карбонату калію) і не допускають надлишку кальцію і фосфору. Оптимальне співвідношення енергії, легкоперетравного протеїну, незамінних амінокислот, вітамінів та мінералів в престартері дозволяють забезпечити високі стартові темпи росту молодняку і досягати запланованих приростів, а смакові та ароматизовані домішки -

підвищити швидкість привчання та збільшити його споживання. Слід зазначити, що добре збалансований і якісний повнораціонний комбікорм для поросят дешевим не буває, але без наявності застосування таких кормів раннє відлучення недоцільно і завдає тільки шкоду.

Незважаючи на подібність у складі багаточисленних комбікормів-аналогів, їхня ефективність проявляється по-різному і часто залежить від технологічних особливостей підприємства та генетичної належності тварин. Досвідчені виробники не купуються одразу на гнучкі маркетингові пропозиції. Вони ретельно перевіряють продукцію у процесі власних науково-виробничих випробувань, де головним експертом є самі поросята. Визначаються для них органолептична привабливість корму і поїдаємість, здатність забезпечувати ріст і життєздатність, відсутність негативних проявів, як то діареї або алергічних реакцій. Але, кожне підприємство по-своєму вирішує питання вибору постачальника. Для когось головним чинником є стартова можливість тварин та їх життєздатність, а хтось з виробничників вважає, що основною перевагою цього корму повинна бути відносно невисока вартість або витрати при вирощуванні поросят. Також враховується його подальше поєднання з іншими марками комбікорму в процесі вирощування й відгодівлі.

Якісні престартери є повнораціонними сумішами, можуть бути виготовлені тільки в заводських умовах і є відносно дорого вартісними. Тому стартерні, гроверні і фінішні повнораціонні суміші для старших вікових періодів готуються переважно на власному кормовиробничому обладнанні. Наприклад, стартерні комбікорми для поросят, які починають застосовувати на дорощуванні та виготовлені в умовах господарства, можуть складатися приблизно з 20-30% кукурудзи, 20-30% пшениці, 20-30% ячменю та 20% стартового білково-мінерально-вітамінної добавки. Додавання до подрібненої зерносуміші БМВД збагачує її протеїном, амінокислотами, мікро- та макро- елементами і різними біологічно активними добавками. Але є дві основні передумови – зернова група повинна бути доброякісною і

перевіреною на реальну поживність її складових. Крім того, обладнання в кормоцеху повинно бути належним чином налагодженим і виробляти однорідну кормосуміш. Використовувати такий розсипний комбікорм починають з 6-7 тижневого віку поросят і поступово, за 3-5 днів, заміняють престартовий повнораціонний гранульований комбікорм. Досвід господарств показує, що такий підхід до годівлі скорочує витрати на корми.

Відомо, що тварини під дією стресу відмовляються від їжі або менш її споживають. Але воду вони п'ють, а ті, що надмірно хвилюються, випивають більше. Тому в якості додаткового адаптогенного заходу для поросят після відлучення або перегрупування доречним є використання водорозчинних складних вітамінно-мінеральних комплексів. Біологічно активні речовини, отримані з водою, швидше засвоюються організмом, ніж ті, що надходять із кормом. Вони створюють додатковий запас біологічно активних речовин, які не тільки нормалізують обмінні процеси, але сприяють підвищенню стійкості організму проти дії мікробних токсинів та побічно підвищують імунну реактивність організму. Велике значення у профілактиці технологічних стресів мають антиоксидантні системи, представлені вітамінами і деякими мікроелементами, такими як магній, цинк або селен. Такі багатокомпонентні препарати основному спрямовані на підвищення і зміцнення загального тонусу тварин, компенсують дефіцит вітамінів і амінокислот при небалансованому харчуванні, покращують апетит і приріст живої маси у тварин та сприяють зміцненню імунітету. Всі компоненти доповнюють дію один одного, не знижуючи своєї активності протягом усього терміну зберігання. До таких препаратів можна віднести Чіктонік і Ганаміновіт (INVESA, Іспанія), Нутріл-Se (Eurovet Animal Health BV, Нідерланди), Інтровіт А+Орал (Interchemie werken «De Adelaar», Нідерланди) та інші. Ефективне їх використання можливе при застосуванні проточних медикаторів. Дозатори медикаментів дозволяють з високою точністю контролювати дозування препаратів різних лікувальних або профілактичних засобів (органічні кислоти, антибіотики, пробіотики, ферменти, вітаміни,

мікроелементи), що вводяться через систему поїння. Слід зазначити, що вони дозволяють отримати необхідну дозу діючої речовини без додаткової стресової напруги (як за ін'єкційного застосування), але зі значно меншими затратами праці.

Таким чином, результати відлучення поросят пов’язані з можливостю успішно пережити їм цей критичний період, що в значній мірі залежить від можливості їх споживати твердий корм з високим вмістом крохмалю і рослинного протеїну, який за поживністю еквівалентний 1 л молока свиноматки. Численні дослідження підтверджують практичний досвід, що правильно організована технологія годівлі поросят після народження сприяє кращій збереженості поросят після відлучення та інтенсифікації подальшої динаміки росту.